

NÆR FOLK I HELE NORGE

- Det er ingen grunn til at alt skal sentraliseres. Noe av det flotte med Norge er at vi har små og store steder. **Vi i Sp tror på hele Norge, ikke på et sentralisert land.**

Trygve Slagsvold Vedum

#nær folk

1 Nær folk i hele Norge

2 Senterpartiet er et parti som tror på hele Norge. Et parti som i mer enn 100 år har
3 kjempet for at det skal være mulig å realisere gode liv i hele landet. Noe av det mest
4 unike med Norge er at det bor folk i hele landet, at det finnes attraktive og gode
5 lokalsamfunn nesten uansett hvor du reiser, enten du besøker tettsteder, småbyer,
6 bygder eller storbyer. Lokalsamfunn som alle er forskjellige med sine særtrekk, men
7 som til sammen skaper et Norge vi all er så glade i. Det er ingen selvfølge at det er slik,
8 og det er ingen selvfølge at det skal fortsette å være slik. Senterpartiet vil føre en politikk
9 som gjør at folk på fritt grunnlag kan velge hvor de vil bo, enten det er i tettsteder,
10 småbyer, bygder eller storbyer

11 Lokalsamfunnene langs kysten vår, inne i fjordene våre, i fjellregionene, eller inne i
12 skogene har alle noe til felles: De ble skapt av hardtarbeidende folk som ville bruke
13 naturressursene nær seg til å skape seg og sin familie et bedre liv. Alle som dyrket eller
14 brøt opp ny jord, som reiste fiskevær eller bygget kraftverk og industri, alle bidro de til å
15 skape de levende lokalsamfunnene som til sammen utgjør dagens Norge. Disse vil
16 Senterpartiet ta vare på.

17 Senterpartiet har tro på politikken. At en aktiv politikk i større grad enn i dag kan legge til
18 rette for drømmen om å realisere gode liv rundt om i hele landet. Vi vil jobbe for at
19 arbeidsplasser, infrastruktur, velferdstilbud, trygghet og muligheter finnes over hele
20 Norge, i store og små samfunn.

21

22 Gode tjenester nær folk

23 Gode tjenester nær folk gir trygghet og forutsigbarhet i hverdagen. Alle har rett på gode
24 tjenester i nærmiljøet. Oppvekst- og utdanningstilbud, helse- og omsorgstjenester og
25 politi/brannvesen skal være godt utbygd over hele landet. God beredskap krever lokal
26 forankring. Oversiktlige samfunn hvor man tar vare på hverandre og har gode levekår er
27 den beste beredskap. Den forrige regjeringens sentraliserende politikk rammet hele
28 landet, ikke bare distriktene. Også i byene og i tettbygde strøk opplevde folk at
29 tjenestene ble flyttet fra nærmiljøet og at lokalkunnskap, tilstedeværelse og trygghet
30 forsvant. Ressursene som før var til stede for å forebygge, hjelpe og lytte ble flyttet ut av
31 lokalsamfunnene og inn i store, sentraliserte enheter.

32 Senterpartiet vil føre en kunnskapspolitik som bygger sterke profesjonsutdanninger
33 med høy kvalitet i hele landet. Derfor vil vi styrke det regionale utdanningstilbudet.
34 Utdanning og livslang læring må være tilgjengelig der folk bor.

35

36 Senterpartiet vil

- 37 • Styrke politiets nærvær i hele landet gjennom å styrke eksisterende
- 38 politistasjoner og opprette nye tjenestesteder
- 39 • Utvikle og styrke det desentraliserte sykehusstilbudet i Norge og flytte mer av
- 40 behandlingen ut til lokalsykehus.
- 41 • Opprette flere distrikts-medisinske senter og helsehus slik at flere
- 42 behandlingstilbud kan tilbys ute i kommunene
- 43 • Fastsette forpliktende responstider for alle nødetater

- 1 • Fastsette maksimal reisetid til legevakt for å sikre et godt tilbud
- 2 • Sikre en desentral domstolstruktur med selvstendige domstoler som ivaretar
- 3 innbyggernes rettssikkerhet i hele landet
- 4 • Fjerne de delene i inntektssystemet som straffer kommuner som ikke slår seg
- 5 sammen.
- 6 • Øke boligbyggingen i distriktene, blant annet gjennom forenkling av Plan og
- 7 bygningsloven, garantiordninger og tilskudd fra Husbanken
- 8 • Gi full momskompensasjon gjennom ei regelstyrt ordning til idrett, frivillighet og
- 9 kultur.
- 10 • Stille nasjonale krav til universitet og høyskoler om regionalt nærvær for å styrke
- 11 det desentraliserte tilbudet og møte regionale kompetansebehov
- 12 • Styrke Merkur-programmet som sikrer butikker på små steder.

13

14 **Attraktive arbeidsplasser i hele landet**

15 Norsk velstand og svært mange lokalsamfunn er i stor grad bygget på utnyttelse av våre
16 rike naturressurser. Videre velstandsutvikling er avhengig av nasjonal kontroll over disse.
17 Senterpartiet ønsker en politikk som sikrer at utnyttelsen av disse ressursene gir
18 verdiskapning, arbeidsplasser og helhetlige næringskjeder fra råvare til produksjon i hele
19 Norge. De små og mellomstore bedriftene utgjør en stor andel av det totale norske
20 næringslivet. Det er derfor viktig å gi disse bedriftene gode og forutsigbare rammevilkår.
21 Arbeidet med avbyråkratisering og forenkling må styrkes og næringslivet må sikres et
22 konkurransedyktig skatte og avgiftsnivå.

23 Fiskeriressursene skal fortsatt eies av det norske folk i fellesskap. Fiskeritillatelsene skal
24 forvaltes på en måte som ikke bidrar til sentralisering verken innad i regioner eller
25 mellom landsdeler. Senterpartiet vil at fiskeri- og havbrukspolitikken skal utformes slik at
26 den kan bidra til å sikre tilstrekkelig råstoff til industrien slik at det skapes lønnsomme
27 bedrifter både på hav og land. Senterpartiet vil dessuten ivareta distriktpolitiske
28 målsettinger om arbeidsplasser og bosetting i kystsamfunn.

29

30 Senterpartiet vil:

- 31 • Redusere næringslivets kostnader knyttet til pålagte regler og utfylling av
- 32 offentlige skjemaer med 11 milliarder kroner innen 2025, målt opp mot 2021.
- 33 • Forenkle og gjøre virkemiddelapparatet for små og mellomstore bedrifter mer
- 34 tilgjengelig.
- 35 • Sikre at differensiert arbeidsgiveravgift blir videreført også etter 2028
- 36 • Sikre nasjonal kontroll med norske naturressurser
- 37 • Videreutvikle norsk petroleumsindustri ved å legge til rette for fortsatt høyt
- 38 aktivitetsnivå på norsk sokkel. Ringvirkninger på land skal komme hele landet til
- 39 gode.
- 40 • At staten kjøper seg inn i selskaper på områder der Norge har strategiske
- 41 interesser
- 42 • Øke norsk matproduksjon basert på norske ressurser i hele landet
- 43 • Sikre at fisken også i fremtiden tilhører fellesskapet og som sikrer bosetting,
- 44 aktivitet og lønnsomhet langs hele kysten.

- 1 • Si nei til evigvarende fiskekvoter
- 2 • Sikre at en større del av verdiskapningen fra havbruksnæringen blir igjen lokalt
- 3 • Øke utvinningen av mineralressurser både på land og på sokkelen. Vurdere
- 4 hvordan staten kan sikre at en større del av verdiskapningen i mineralnæringen
- 5 blir igjen lokalt og nasjonalt.
- 6 • Sikre tilstrekkelig tilgang på fornybar kraft til nye og eksisterende industri på
- 7 fastlandet. Fornybar kraft skal være et konkurransefortrinn for norsk industri
- 8 • Øke den industrielle videreføringen av skog i Norge, blant annet ved å sikre
- 9 mer kapital til videre utvikling av skogindustrien
- 10 • Satse på romindustrien, blant annet gjennom aksene Andøy–Narvik–Tromsø–
- 11 Svalbard.
- 12 • Utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen med sikte på at en større del av
- 13 verdiskapningen fra offentlige kontrakter skal komme den norske maritime
- 14 næringen til gode
- 15 • Få på plass flere bygdeveksttaler
- 16 • Fordele veksten innenfor eksisterende statlige arbeidsplasser mellom by og
- 17 land mer rettferdig, og legge nye statlige arbeidsplasser utenfor Oslo

18

19 **Framtidsrettet infrastruktur**

20 Infrastruktur som vei, jernbane, havn, ferger, flyplasser, bredbånd og mobilnett binder
21 landet sammen og er en uunnværlig del av hverdagslivet for folk og bedrifter.
22 Hovedmålet er å sikre transport- og kommunikasjonstilbudet på en måte som forenkler
23 hverdagen til folk i hele landet og øker lønnsomheten og utjevner konkurransevilkårene
24 for næringslivet gjennom å redusere avstandsulempet. Økt vedlikehold og bygging av
25 ny infrastruktur er nødvendige tiltak for å øke sysselsettingen i alle deler av Norge.

26

27 Senterpartiet vil:

- 28 • På sikt halvere prisen på alle rutebåtstrekninger
- 29 • Halverte priser på FOT-rutene og sikre flere avganger på kortbanenettet
- 30 • Utarbeide en forpliktende plan for å ta igjen vedlikeholdsetterslepet på riksveiene
- 31 • Sammen med fylkeskommunen utarbeide en forpliktende plan for å ta igjen
- 32 vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene
- 33 • Sammen med fylkeskommunen utarbeide en forpliktende plan for å utbedre alle
- 34 riks og fylkesveier med høy og middels skredfaktor
- 35 • Styrke satsingen på tiltak innen kyst, havn og farleder
- 36 • Sikre tilgang til 1 Gbit/s breiband for alle husstander og virksomheter i tiltakssona
- 37 og de minst sentrale kommunene i løpet av 2025.
- 38 • Sørgje for et godt drosjetilbud over hele landet blant annet ved å videreføre
- 39 taksameter for aktører i drosjenæringen, og sørgje for tilknytningsplikt og generell
- 40 driveplikt.

TRYGGHET FOR FOLK

1 Trygghet for folk

2 I en usikker tid er opplevelsen av trygghet viktig. At du kan gå hverdagen i møte og føler
3 trygghet for hverdagsøkonomien, trygghet for arbeidsplassen og trygghet for at de
4 grunnleggende velferdstjenestene er der når du trenger dem. Svært mange nordmenn
5 har de siste tiårene opplevd økt trygghet gjennom en betydelig velstandsutvikling. En
6 velstandsutvikling som skyldes lav arbeidsledighet, lav prisvekst, høy lønnsvekst og en
7 universell velferdsstat som har blitt bygd til stadig flere områder. Dette har vært med å
8 gi mange et bedre liv. En viktig årsak til denne utviklingen er den fredsgevinsten Norge
9 oppnådde etter murens fall. Norge, som har beholdt nasjonal kontroll over landets rike
10 råvarer, fikk stadig bedre betalt for disse, mens de varene Norge importerte ble stadig
11 billigere.

12 De to siste årene har derimot mange opplevd økt utrygghet fordi ettervirkningen av
13 koronapandemien og krig i Europa har gjort mye av det vi trenger i hverdagen vesentlig
14 dyrere. Dette har gitt mange en mer krevende hverdagsøkonomi og presset på
15 grunnleggende velferdstjenester har økt.

16 Senterpartiet ambisjon er at Norge også framover skal være et samfunn med høy
17 velstand og små sosiale og geografiske forskjeller. Skal vi klare dette handler det på kort
18 sikt om å få slutt på at alt blir dyrere, og unngå at høy prisvekst fører til høy ledighet. På
19 lengre sikt handler det om å føre en politikk som sikrer at så mange som mulig er i jobb,
20 at de som faller utenfor raskest mulig kommer tilbake i arbeid, et skatte og
21 avgiftssystem som gir norsk næringsliv konkurransedyktige rammebetingelser og som
22 omfordele fra de som har mye til de som har lite, og universelle velferdsordningene som
23 gir økt trygghet for alle.

24

25 Trygghet rundt arbeidsplassen

26 En av folkestyrets hovedoppgaver er å sikre at alle får mulighet til å forsørge seg selv og
27 sine nærmeste gjennom arbeid. Egen inntekt sikrer personlig frihet og legger grunnlaget
28 for sosial trygghet. Det siste året har stadig flere kommet i jobb og andel av befolkningen
29 i yrkesaktiv alder som er i arbeid øker. For å sikre at alle de som nå har kommet i jobb
30 ikke må ut i ledighetskøen igjen er det viktig med en ansvarlig økonomisk politikk. En
31 politikk som legger til rette for stabil og moderat prisvekst som gir næringslivet
32 forutsigbare rammebetingelser.

33 Til tross for at flere i dag jobber, er det fremdeles alt for mange som står utenfor
34 arbeidslivet. Flere må inkluderes både for å skaffe inntekt gjennom egen arbeidsinnsats,
35 men også for å bidra til aktivitet og verdiskaping. Særlig er det en utfordring at mange
36 unge står utenfor arbeidslivet. Senterpartiet vil at flere som har delvis arbeidsevne skal få
37 utnytte denne. Det må bli lettere å kombinere jobb med ulike typer velferdsytelser, og
38 det må satses på ulike arbeidsmarkedstiltak som lønnsstøtte og varig tilrettelagt arbeid.
39 Samtidig er det nødvendig med et bedre samarbeid mellom skolen, helsevesenet, NAV
40 og arbeidsgivere for å gi den helhetlige oppfølgingen som den enkelte har behov for.

41 Senterpartiet mener det bør settes et klart mål om økt sysselsettingsandel. Det vil bidra
42 til at vi som samfunn kan løse flere av de oppgavene vi står overfor, bedre økonomien til
43 den enkelte arbeidstaker og styrke finansieringen av fellesskapet.

44

1 Senterpartiet vil

- 2 • Til enhver tid tilpasse oljepengebruken for å sikre høyest mulig sysselsetting
- 3 • Sette et mål om økt sysselsettingsandel justert for alderssammensetning
- 4 • Redusere det samla skattenivået for næringslivet
- 5 • Få på plass attraktive fastprisavtaler som gir næringslivet mulighet til å forsikre
- 6 seg mot høye strømpriser
- 7 • Styrke ordninger som legger til rette for at folk i større grad kan utnytte
- 8 restarbeidsevnen sin, og innføre en aktivitetsreform for nye mottakere av
- 9 arbeidsavklaringspenger og uføretrygd
- 10 • Sikre at unge under 30 år som står utenfor arbeid, raskest mulig får tilbud om
- 11 jobb, utdanning eller kompetansegivende opplæring
- 12 • Gjøre NAV mer tilgjengelig og styrke førstelinjen.
- 13 • Sikre et arbeidsliv der hele og faste stillinger er hovedregelen
- 14 • Forsterke innsatsen mot useriøsitet og sosial dumping i arbeidslivet
- 15

16 **Trygghet rundt hverdagsøkonomien**

17 De to siste årene har mange opplevd en mer krevende hverdagsøkonomi. Et viktig svar
18 på dette har vært å føre en politikk som bidrar til redusert prisvekst og dermed lavere
19 rente. I tillegg har vi fått på plass en strømstøtte som dekker mye av husholdningenes
20 økte strømutfgifter, og en rekke velferdsordninger som er rettet mot de som har minst
21 som eksempelvis bostøtte, studiestøtte og barnetrygd er forsterket.

22 Et mer omfordelende skattesystem er et viktig grep for å bidra til en tryggere
23 hverdagsøkonomi. For Senterpartiet har det derfor vært viktig å redusere skattene for de
24 med middels og lav inntekt. En familie med to lønnsinntekter på 550 000 kroner vil
25 betale om lag 8 200 kroner mindre i skatt i 2023 enn de ville gjort med reglene for 2021.

26 Mens skattesystemet er omfordelende, rammer avgifter på varer vi er avhengig av i
27 hverdagen de som har minst hardest. For Senterpartiet er det et mål å holde
28 avgiftstrykket nede, og redusere avgifter som rammer skjevt med hensyn til sosial og
29 geografisk fordeling. I regjering har Senterpartiet blant annet redusert elavgiften med
30 nesten 3 mrd. kroner, og i 2023 reduseres drivstoffavgiftene med over 2 mrd. kroner.

31 Senterpartiet vil:

- 32 • Redusere skattenivået på middels og lave inntekter
- 33 • Redusere avgiftsnivået på varer folk er avhengig av i hverdagen
- 34 • Beholde systemet med differensierte momssatser for viktige produkter og
- 35 næringer, og ikke øke matmomsen
- 36 • Fortsatt bruke skattesystemet til å støtte opp om at folk skal eie sin egen bolig.
- 37 • Ikke innføre skatt på fordel ved bruk av egen bolig
- 38 • Ikke innføre arveavgift
- 39

40 **Trygghet rundt grunnleggende velferdstjenester**

41 I årene fremover vil det være behov for å prioritere hardere hvordan vi bruker offentlige
42 midler. Det har over lengre tid vært varslet at statens utgifter vil øke raskere enn
43 inntektene fordi det blir flere som har behov for pensjon og andre ytelser. Senterpartiet
44 mener staten i større grad enn i dag må prioritere og verne om kjerneoppgavene i
45 velferdsstaten, slik som skole, utdanning, helsetjenester og beredskap i vid forstand. For

1 Senterpartiet er det et mål at alle skal ha tilgang til gode tjenester uavhengig av inntekt
2 og bosted.

3 Betaling for barnehageplass og SFO utgjør en stor kostnad for barnefamilier. Gjennom
4 statsbudsjettene har regjeringen så langt redusert maksprisen i barnehage og gitt 12
5 timer gratis SFO til første og andreklassinger. For en familie med ett barn i SFO som nå
6 slipper egenbetaling utgjør dette en innsparing på 20 000 kroner i året. Senterpartiet
7 mener dette er målrettede grep som reduserer levekostnadene for barnefamilier, og gir
8 flere tilgang til disse tjenestene.

9 Senterpartiet vil slå ring om universelle ordninger. Når en gruppe får en rettighet, får en
10 annen gruppe plikt til å oppfylle denne rettigheten. I praksis består denne plikten ofte i å
11 betale mer skatt for å finansiere nye eller bedre velferdsordninger. Fordi alle må betale
12 skatt, mener Senterpartiet det er riktig og viktig at alle også får tilgang til
13 velferdsgodene. Derfor bør universelle velferdsordninger være hovedregelen.

14 Senterpartiet arbeider for en trygg og ansvarlig ruspolitikk, og en forebyggings- og
15 behandlingsreform i Norge som vektlegger forebygging, et bedre ettervern og sikrer
16 helsehjelp til rusavhengige. All bruk og besittelse av narkotika skal være ulovlig og
17 straffbar, men at påtalemyndigheten og domstolene må gis mulighet til å vektlegge
18 rusrelaterte helseproblemer i straffeutmålingen.

19
20 Politiet skal gis mulighet til å drive forebyggende arbeid samt ha tilstrekkelige
21 virkemidler innenfor de rammene loven i dag oppstiller, herunder ruskontrakter og
22 mulighet til å ta blod- og urinprøver for å avdekke bruk av narkotika. De står ellers fritt til
23 å konsultere med helsevesenet ved behov i tråd med dagens straffeprosessuelle regler.
24 Det er politiet som skal etterforske og påtale eventuelle lovbrudd og domstolene som
25 dømmer i sakene. Det er ingen motsetning mellom helsehjelp og straff.

26
27 Senterpartiet vil

- 28 • Sikre en trygg og god kommune- og sykehusøkonomi som gir alle innbyggere
- 29 tilgang til grunnleggende velferdstjenester i sitt nærmiljø
- 30 • Redusere prisen på velferdstjenester som blant annet barnehage, SFO og
- 31 tannhelse
- 32 • Styrke fastlegeordningen slik at rekruttering og stabil legedekning sikres i hele
- 33 landet
- 34 • Forsterke velferdsordninger rettet mot de som har minst
- 35 • Arbeide for en forebyggings- og behandlingsreform i Norge som vektlegger
- 36 forebygging, et bedre ettervern og sikrer helsehjelp til rusavhengige.

37

38

39

40 ***Egen problemstilling som sentralstyret ønsker diskutert:***

41 *Hvordan legger vi best til rette for at flest mulig skal delta i arbeidslivet, uten at det er*
42 *stigmatiserende for de som ikke har mulighet for å stå i arbeid?*

43

44 *Torvik-utvalget foreslår et nytt, særskilt fradrag i lønns- og næringsinntekt, som ikke skal*
45 *komme til fradrag i trygdeinntekt. Fradraget vil gjelde fra første krone av arbeidsinntekt*
46 *og for personer uavhengig av alder. Bakgrunnen for forslaget er å bidra til at færre går*

- 1 *fra arbeid til trygd og at flere går fra trygd til arbeid. Fradraget vil redusere skatt på*
- 2 *arbeidsinntekt uten å redusere disponibel inntekt til personer med trygd.*
- 3
- 4 *Se ([https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fremleggelse-av-skatteutvalgets-](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fremleggelse-av-skatteutvalgets-utredning/id2951021/)*
- 5 *[utredning/id2951021/](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fremleggelse-av-skatteutvalgets-utredning/id2951021/))*

ØKT NASJONAL KONTROLL

1 Økt nasjonal kontroll

2 «... i det Øieblik, at al Magt og Kraft samles her i denne Sal til Afgjørelse af Samfundets
3 høieste og vigtigste Anliggender, gaar der en stor Vækkelse ud over Landet.»

4 - Johan Sverdrup i Stortinget 8. mars 1872

5

6 Senterpartiet ønsker et Norge med små forskjeller. Et Norge preget av tillit og samhold.
7 Et Norge med levende lokalsamfunn fra nord til sør. Et land der hver og en av oss skal bli
8 lyttet til og gis reell innflytelse over sitt lokalsamfunn og landet vi er glad i. Dette er kun
9 mulig i et sterkt og reelt folkestyre.

10 I et folkestyre må norske folkevalgte både stå til ansvar for, og ha reell styring over
11 samfunnsutviklingen. Folket i Norge må vite at stemmer på ulike partier fører til ulike
12 veivalg. Dersom folk opplever at deres stemmer ikke fører til forventet utvikling, må de
13 kunne holde landets folkevalgte ansvarlige for utviklingen. Dette vil imidlertid kun
14 fungere dersom landets folkevalgte har reell myndighet til å ta avgjørelser som fører
15 landet i lovet retning, og at beslutningsmakten faktisk ligger i Stortinget.

16 Den viktigste og mest grunnleggende oppgaven for enhver nasjonalstat, er å sikre egne
17 borgeres trygghet. De siste tiårene har vi sett en tendens til at produksjon er flyttet ut av
18 mange vestlige land og samfunnskritiske produkter er blitt avhengige av lange og
19 globale forsyningslinjer. De siste års kriser har imidlertid vist hvor sårbart et land er,
20 dersom det mangler sikker tilgang til mat, medisiner, energi, vital kompetanse og
21 arbeidskraft. Senterpartiet mener sterkere nasjonal kontroll over en del grunnleggende
22 samfunnsområder er nødvendig for å øke tryggheten til folket i Norge.

23 For Senterpartiet er det åpenbart at heller ikke folkestyret i Norge kan fungere, dersom
24 Norge ikke har nasjonal kontroll over vitale samfunnsområder. Det er for eksempel ikke
25 mulig å sikre at norske borgere, både i dag og i fremtiden, har makta til selv å bestemme
26 landets framtid, uten fysisk kontroll over eget territorium. Dette må sikres gjennom en
27 kombinasjon av et sterkt nasjonalt forsvar, gode politi- og tollfunksjoner, og norsk NATO-
28 medlemskap.

29 Norske borgere har heller ingen reell trygghet, dersom de ikke er sikret tilgang på nok
30 og trygg mat. Den eneste måten norske folkevalgte kan gi denne tryggheten til landets
31 borgere, er gjennom en løpende styrking av nasjonal matproduksjon, nasjonale matlagre
32 og en vel gjennomtenkt beredskapspolitikk.

33 Sikker tilgang på energi er avgjørende for at et moderne samfunn skal fungere. Rikelig
34 tilgang på konkurransedyktig, ren og rimelig energi er også nødvendig for å kunne ta
35 vare på norske arbeidsplasser, norsk industri og den norske velferdsstaten. At norske
36 folkevalgte styrer energipolitikken i Norge – altså sikrer nasjonal kontroll over den – er
37 avgjørende for å kunne bevare tilliten mellom folket og de folkevalgte i Norge.

38

39 Eierskap og kontroll over norske naturressurser

40 I Norge har vi lyktes med noe relativt få land har klart: Hele folket har fått glede av
41 landets naturressurser. Dette hadde ikke vært mulig uten en bevisst politikk av

1 stortingsflertallet som har sikret nasjonalt eierskap til og nasjonal kontroll over
2 naturressursene.

3 Hva for et Norge ville vi hatt i dag, om vi hadde solgt ut våre fossefall? Om vi hadde latt
4 EU ta kontroll over norsk fisk? Eller om vi lot utenlandske kapitaleiere kjøpe så mye
5 norsk jord og skog som de selv ønsket? Eller om vi lot internasjonale selskaper ta
6 kontroll over vår olje og gass? Svaret på alle disse spørsmålene er at vi ville hatt et
7 fundamentalt annerledes land. Vi ville hatt et land der norske borgere både var fattigere
8 og hadde langt mindre innflytelse over samfunnsutviklingen i eget land.

9 Norske fossefall. Norsk jord og skog. Norsk olje og gass, fisk og norske havarealer. Alle
10 disse naturressursene har vi, som følge av politiske veivalg og kamper, bevart nasjonalt
11 eierskap til. Konesesjonslovene har hatt stor betydning for å sikre lokalt og nasjonalt
12 eierskap i Norge. Konesesjonslovene er derfor noe av det aller stolteste ved norsk historie.
13 De har sikret at hele folket har fått glede av naturressursene, ikke bare utenlandske
14 kapitaleiere og en liten elite i vårt eget land. Senterpartiet vil at Norge skal bruke
15 lærdommen fra egen historie, og styrke det nasjonale eierskapet og kontrollen over
16 egne naturressurser.

17

18 Senterpartiet vil:

- 19 • Styrke konsesjonslovgivningen for skogeiendommer, for å sikre norsk eierskap til
- 20 • norsk skog.
- 21 • Foreta en gjennomgang av lovverket knyttet til småkraft, med sikte på å styrke og
- 22 sikre nasjonalt eierskap i sektoren.

23

24 **Nasjonalt kontroll over norsk kraft**

25 Rimelig energi har vært et grunnleggende velferdsgode for norske husholdninger, og en
26 konkurransefordel som store deler av norsk industri og næringsliv er basert på. For å
27 sikre stabile, rimelige og konkurransedyktige kraftpriser også i framtiden, må det i større
28 grad legges til rette for økt produksjon av fornybar energi og sikres nasjonal kontroll
29 over disse kraftressursene. Vi må ha en utvekslingsstrategi med andre land og ikke en
30 eksportstrategi for strøm. Det norske energisystemet basert på magasinerbar vannkraft
31 skiller seg markant fra det europeiske energisystemet, som for tiden gjennomgår en
32 drastisk endring.

33 På energifeltet vil Senterpartiet forsterke arbeidet med å sikre nasjonale kontroll. De
34 siste to årene har vist oss at det er nødvendig å innføre nye grep. Vi må beholde suveren
35 norsk kontroll over alle avgjørelser med betydning for energisikkerheten. Det norske
36 kraftsystemet må baseres på gjensidig utveksling, ikke netto eksport. Senterpartiet har i
37 regjering sørget for at det ikke skal bygges noen nye kabler ut av Norge. For å hindre
38 ytterligere avgivelse av norsk suverenitet over norsk energipolitikk, sier Senterpartiet nei
39 til EUs fjerde energimarkedspakke. Senterpartiet er mot å gi mer makt over norsk
40 energipolitikk til EU og denne energimarkedspakken vil svekke Norges handlefrihet på
41 energiområdet.

42 Konsekvensene for Norge av å knytte seg tettere til et europeisk energisystem under
43 kraftig ombygging har blitt store. Stabil kraft har i stort omfang blitt erstattet av variabel
44 kraft fra sol og vind. Sammen med manglende stabil forsyning av gass som følge av
45 Russlands krigføring, har dette skapt den kraftkrisen som tydelig viser at det er behov for

1 nye grep for å sikre nasjonal kontroll over dagens kraftressurser, slik at husholdninger og
2 næringsliv i framtiden unngår den usikkerheten som høye strømpriser nå skaper. Krisen
3 har med all tydelighet vist at ny kraftproduksjon raskt må på plass. Et svært viktig grep
4 for å få til dette var regjeringens vedtak om at utbygging av havvind på feltene Utsira
5 Nord og Sørlige Nordsjø II skal skje med kabel til fastlandet, og ikke med kabler som
6 også er knyttet til kontinentet (hybridkabler), som ville kunne øke eksporten av norsk
7 vannkraft. På denne måten blir denne utbyggingen et viktig bidrag til å bedre den
8 nasjonale kraftbalansen.

9 Samlet vil alle de nevnte tiltakene på sikt gi økt strømproduksjon og større nasjonal
10 styring av energisystemet. Likevel har dereguleringen ført til både høyere priser og liten
11 grad av forutsigbarhet etter årtusenskiftet. Det toppet seg med historisk høye
12 strømpriser i 2021 og med en ny topp høsten 2022. Det har ført til store utfordringer for
13 både næringsliv og mange husholdninger.

14

15 Senterpartiet vil derfor ta sterkere styring over strømprisen som rammer norske
16 forbrukere og bedrifter, slik at vi ikke opplever prissjokk på den måten vi spesielt
17 opplevde høsten 2022. Senterpartiet vil bruke skattesystemet, reguleringer,
18 statsbudsjettet og nasjonal politikk, slik at vannkraften disponeres til det beste for norske
19 forbrukere og norsk næringsliv. Målet er å sikre forsyningssikkerhet, mer stabile og
20 lavere strømpriser.

21

22 På kort sikt er en strømutgift som ikke bestemmes av det internasjonale markedet viktig.
23 Senterpartiet vil derfor jobbe for en løsning der politikerne tar tilbake styring over
24 kraftprisen, og gjennom det sikrer forutsigbarhet og et lavere prisnivå for både
25 husholdninger og bedrifter.

26

27 Senterpartiet vil:

- 28 • Jobbe for en sterkere styring av kraftpolitikken og en lavere kraftpris for å
- 29 sikre norske innbyggere og bedrifter lavere strømkostnader
- 30 • Ha en tydeligere regulering av utenlandshandelen med strøm
- 31 • Si nei til EUs fjerde energimarkedspakke
- 32 • Sikre økt nasjonal kontroll med kraftflyten over utenlandskablene for å sikre
- 33 nasjonal forsyningssikkerhet. Norge trenger gjensidig utveksling av effekt, men
- 34 kan ikke være en eksportnasjon når det kommer til elektrisk kraft.
- 35 • Ikke godkjenne nye mellomlandsforbindelser til utlandet i denne
- 36 stortingsperioden.
- 37 • Gjøre endringer i energisektoren som gjør at vi har enda større nasjonal kontroll
- 38 på eierskap, eksport og kapasitet.
- 39 • Elektrifisering av sokkelen skal på sikt skje enten ved havvind eller alternativ
- 40 teknologi slik at industrien på land ikke blir skadelidende.
- 41 • Legge til rette for økt produksjon av fornybar energi
- 42 • Gå gjennom behov og forbruk nasjonalt, og prioritere hardere mellom ulike
- 43 formål, der industri, og omstilling er særlig viktig.
- 44 • At strømmen som hovedregel skal brukes der det gir størst samfunnsgevinst
- 45 • Ha en storstilt satsing på energieffektivisering og satsing på alternative
- 46 energiformer som bioenergi.

1 **Et styrket norsk forsvar i en krevende tid**

2 Forsvaret er et av statens viktigste virkemidler for å sikre suverenitet og frihet. Med krig
3 igjen som realitet i Europa, er det behov for et styrket forsvar. Det Forsvaret vi har må
4 virke i dag. Russlands fremferd skaper uforutsigbarhet og økt spenning også i våre
5 nærområder. Dette krever årvåkenhet fra Norge og NATO.

6 Med Senterpartiet i regjering har vi sørget for at Marinen nå seiler mer, våre fly flyr mer,
7 og at Hæren og Heimevernet øver mer. At Forsvaret har kapasitet til å delta i, og påvirke
8 aktivitet i nordområdene er viktigere enn noen gang. Senterpartiet vil de kommende
9 årene fortsette en betydelig styrking av Forsvaret gjennom bedret finansiering og økt
10 bemanning.

11 Med Senterpartiet i regjering styrket vi Forsvaret med 3 milliarder kroner i strakstiltak
12 våren 2022 for å øke aktiviteten og å styrke beredskapen, særlig i nord.
13 Forsvarsbudsjettet for 2023 er styrket med 6,8 milliarder kroner.

14 Med Senterpartiet i regjeringen har vi styrket Heimevernet. I 2023-budsjettet sikret vi 500
15 flere soldater i HV, samt mer øving og trening. Heimevernet er en viktig ressurs for
16 nasjonal beredskap, og kan raskt være på plass der det trengs, når det trengs. Etter
17 hendelsene i Østersjøen var Heimevernet raskt på plass for å bistå politiet med vakt og
18 sikring av ulike olje- og gassinstallasjoner. Støtten som Heimevernet bisto politiet med
19 var avgjørende for sikre nasjonal kontroll i en spent og uoversiktlig situasjon. Vi må
20 fortsette å styrke Forsvaret og sikre at Forsvaret kan ha høy beredskap og
21 tilstedeværelse også i 2023. Vi må være forberedt på å iverksette ytterligere tiltak
22 dersom sikkerhetssituasjonen skulle kreve det.

23 Det er avgjørende viktig for freden og stabiliteten i Europa at Russland ikke når sine
24 krigsmål. Mellomstatlige spørsmål skal ikke avgjøres med militærmakt. Dette er særlig
25 viktig for Norge som en småstat. Norge har siden Russlands angrep støttet Ukraina med
26 militært materiell. Norges viktigste målsettinger knyttet til krigen i Ukraina er å støtte
27 Ukraina i sin forsvarskamp, hindre at krigen eskalerer, og verne om et fortsatt
28 sterkt vestlig samhold. Ukraina er avhengig av stadige vestlige våpenleveranser og
29 annen støtte også i tiden fremover. Regjeringen er tydelig på at Norge skal støtte
30 Ukraina så lenge det er behov.

31
32 Senterpartiet vil:

- 33 • Styrke Forsvaret og særlig prioritere tiltak som øker den operative evnen raskt
- 34 • Fortsette styrking og oppbemanning i Heimevernet
- 35 • Styrke sivil beredskap
- 36 • Støtte Ukraina i sin forsvarskamp så lenge det er behov

37

38 **Matforsyning**

39 Som nasjon må Norge til enhver tid sikre borgerne tilstrekkelig tilgang til mat. Derfor må
40 nasjonale kornlagre gjenopprettes. Dette vil sikre hele landet matsikkerhet over en
41 lengre periode, samtidig som vi må øke matproduksjon basert på lokale ressurser. Med
42 Senterpartiet i regjeringen vil vi styrke selvforsyningsgraden, sikre tollvernet og innføre
43 beredskapslagring av matkorn.

44 Verdens matforsyning er under press. Krigen i Ukraina, en av verdens største
45 produsenter av korn, mais og matolje, utfordrer globale matpriser. Det samme gjør svake

1 avlinger på grunn av klimaendringer i andre store produsentland. Utfordringer i tilgangen
2 på kunstgjødsel på grunn av mangel på nødvendige råvarer fra Russland og Belarus,
3 samt økte priser på gass, gjør at verden potensielt står overfor en matproduksjonskrise.
4 Situasjonen har tydeliggjort hvor sårbare vi er ved forstyrrelser i globale forsyningskjeder
5 i mat. Det viktigste Norge kan gjøre for å trygge vår matsikkerhet, er å styrke norsk
6 matproduksjon. Dette skal gjøres gjennom å sikre en langsiktig bedring av
7 lønnsomheten i landbruksnæringa og betydelig økte investeringer både i husdyr og
8 planteproduksjonen.

9 Under 1. verdenskrig opplevde Norge en sterk knapphet på korn. I Statens
10 Kornforretnings beretning for 1928-1953, kan man lese at denne knappheten forårsaket
11 panikk hos store deler av befolkningen. Den opphissede stemningen blant folk ga seg
12 blant annet utslag i oppløp til uroligheter i flere byer. Dette gjorde at statens
13 Kornforretning ble opprettet i 1928 og i 1940 var kornlagrene breddfulle og Norge hadde
14 kornlager for 12 måneders forbruk fram til 1990-tallet

15 På mange måter ligner situasjonen i dagens Norge den man hadde for over hundre år
16 siden, før 1. verdenskrig brøt ut. Norge har de siste årene stått uten kornlager,
17 silokapasitet, men har en kornproduksjon som er høyere i forhold til forbruk enn den
18 gang. Det betyr at vi nå kan oppnå samme trygghet med kornlager for om lag 6 md

19

20 Senterpartiet vil:

- 21 • Opprettholde importvernet for norsk jordbruk ved aktiv bruk av tollbestemmelser.
- 22 • Innføre nasjonale matlagre av korn i løpet av 2023. Dette bygges slik at det også
- 23 styrker norsk kornproduksjon og -logistikk.
- 24 • Fortsette styrkingen av norsk matproduksjon gjennom aktive politiske grep.
- 25 • Tette inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet i samarbeid
- 26 med partene i jordbruksavtalen.
- 27

28 **Digital sikkerhet og kontroll på grensene**

29 Både teknologiske og sikkerhetsmessige endringer gjør det i dag nødvendig med en
30 grundigere gjennomgang av spørsmål knyttet til nasjonalt eierskap og kontroll, spesielt
31 når det gjelder viktig infrastruktur. Infrastruktur som veier, havner, flyplasser og jernbane,
32 via bredbånd og telekom, til energi og vann, er vitale sektorer. Evnen til å sikre disse
33 sektorene er avgjørende for å holde samfunnet i gang dersom en krise skulle oppstå.
34 Det er en betydelig risiko for at bedrifter fra enkelte land kan brukes til blant annet
35 etterretningsformål.

36 Det er et klart mål for Senterpartiet å styrke den nasjonale kontrollen med kritisk digital
37 kommunikasjonsinfrastruktur, som mobil- og bredbåndsnett. Et viktig virkemiddel kan
38 være å oppdatere sikkerhetsloven slik at norske myndigheter får bedre oversikt over
39 endringer i eierskap i norske virksomheter, og at det blir enklere å stanse uønskede salg
40 til fremmede aktører. Senterpartiet og regjeringen vil også sikre oversikt over uønsket
41 økonomisk aktivitet for bedrifter som ikke er underlagt sikkerhetsloven, og har satt ned
42 et offentlig utvalg om screening. Senterpartiet vil styrke bruken av leverandører av vital
43 infrastruktur fra allierte land og sikre at vital industri ikke selges til kapitaleiere fra land
44 Norge ikke har sikkerhetssamarbeid med.

45

1 **Arbeidsmarked og kompetanse**

2 Samholdet og folkestyret i Norge er avhengige av felles arenaer og felles språk. Det er
3 ingen andre land i verden som kan ta ansvar for å bevare det norske språket i Norge.
4 Senterpartiet vil bidra til å styrke norskandelen i doktorgradsutdanning i naturvitenskap
5 og teknologi for å sikre nødvendig kompetanse og omstillingsevne til industrien og øvrig
6 næringsliv. På samme måte finnes det ingen andre land som kan ta ansvar for at Norge
7 til enhver tid har tilgang til den kompetansen og erfaringen som trengs for at vårt eget
8 arbeidsmarked skal fungere. Oppbygging av utdanningskapasitet på felt der det er i dag
9 er kompetansemangel må ha høy prioritet. Det er i dag særlig store behov innenfor blant
10 annet helse- og sosialfag, IKT/teknologi og teknologifag. Det er særs viktig å føre en
11 utdanningspolitikk som sikrer at lokale kompetansebehov dekkes i hele landet.